

Advies voor richtlijnen voor het
milieu-effectrapport
Verbetering Maasdijk traject Heumen

9 oktober 1996

812-22

ISBN 90-421-0111-3
Utrecht, Commissie voor de milieu-effectrapportage.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Gedeputeerde Staten van de provincie
Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

uw kenmerk
MW96.36492

uw brief
d.d. 24 juli 1996

ons kenmerk
U690-96\Ts\mw\812-23

onderwerp
Advies voor richtlijnen Verbetering Maas-
dijk, traject Heumen

doorkiesnr.
(030) 234 76 26

Utrecht,
9 oktober 1996

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de verbetering van de Maasdijk, traject Heumen. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

drs. L. van Rijn-Vellekoop
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Verbetering Maasdijk, traject Heumen

In afschrift aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg

**Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Verbetering Maasdijk, traject Heumen**

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport over
de verbetering van de Maasdijk, traject Heumen,

uitgebracht aan Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland door de Commissie voor
de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Verbetering Maasdijk, traject Heumen

de secretaris

drs. V.C.F. Tersteeg

de voorzitter

drs. L. van Rijn-Vellekoop

Utrecht, 9 oktober 1996

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	4
2.1 Probleemstelling en doel	4
2.2 Besluitvorming	5
2.3 Visie	6
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Algemeen	6
3.2 Varianten	7
3.3 Alternatieven	7
4. Bestaande milieutoestand en milieugevolgen	8
4.1 Algemeen	8
4.2 Natuur	9
4.2.1 Geomorfologie en bodem	9
4.2.2 Grond- en oppervlaktewater	10
4.2.3 Flora, vegetatie, fauna en ecologische relaties	10
4.3 Cultuurhistorisch erfgoed	10
4.4 Landschap en stedenbouw	11
4.5 Woon- en leefmilieu	12
5. Vergelijking van alternatieven	12
6. Leemten in kennis	13
7. Evaluatieprogramma	13
8. Vorm en presentatie	14
9. Samenvatting van het MER	14

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 24 juli 1996, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 155 d.d. 14 augustus 1996
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Het polderdistrict Groot Maas en Waal heeft het voornemen om het traject Heumen (dp 0 - 127) te verbeteren. De dijk voldoet over een grote lengte niet aan de veiligheidsnorm. Mede initiatiefnemer is Rijkswaterstaat, die het eerste gedeelte van het traject beheert (dp 0 - 24).

Ter ondersteuning van de besluitvorming over het dijkverbeteringsplan ex artikel 7 van de Wet op de Waterkering wordt milieu-effectrapportage uitgevoerd.

De Commissie voor de m.e.r. haakt in haar advies in op de informatie in de startnotitie. Dit betekent in feite dat de Commissie een aantal stappen in de planvorming zoals die zijn gepresenteerd in de startnotitie al op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming heeft getoetst. Het betreft vooral de gepresenteerde visie en uitgangspunten, de ontwerpprincipes en de voorgenomen uitwerking van varianten.

De in de startnotitie gepresenteerde Visie behelst dat naast het bereiken van de gewenste veiligheid ook het behoud en ontwikkeling van de LNC-aspecten belangrijk is. Het polderdistrict wil zo consequent mogelijk vasthouden aan het huidige tracé van de dijk. Binnen dit algemene uitgangspunt worden verbeteringen aangebracht, waar dat in verband met verschillende veiligheidsaspecten wenselijk wordt geacht. De Commissie onderschrijft de voorgestelde aanpak voor de situatie van de Maasdijk Heumen.

In de startnotitie zijn voor een aantal LNC-knelpunten al oplossingen aangegeven en voor het overige intenties in deze richting uitgesproken. In het MER zal een verdere onderbouwing plaatsvinden hoe inhoud gegeven gaat worden aan het behoud en ontwikkeling van de LNC-waarden. De consequenties van voorgestelde principe-oplossingen zullen in het MER nader uitgewerkt moeten worden.

In het MER dient een onderbouwing te worden gegeven van gekozen natuurtechnische beheervorm zoals in de Beheersnota Waterkeringen is vermeld. Daarnaast is het nuttig om de gekozen beheer en onderhoudsvorm voor de verschillende deeltrajecten nader uit te werken. Bij het optreden van knelpunten bij het vastleggen van de benodigde onderhoudstroken dienen in het MER de oplossingsrichtingen te worden aangegeven.

Aanbevolen wordt aan de principe-oplossingen een variant toe te voegen, waarbij in geval van een gunstig (ondiep) gelegen eerste watervoerende zandlaag de dijkversterking (stabiliteit, piping) door het verticaal afsluiten van deze zandlaag wordt bereikt (verticaal kwelscherm, kleikist).

1. INLEIDING

Het polderdistrict Groot Maas en Waal heeft het voornemen om het traject Heumen (dp 0 - 127) te verbeteren. De dijk voldoet over een grote lengte niet aan de veiligheidsnorm. Mede initiatiefnemer is Rijkswaterstaat, die het eerste gedeelte van het traject beheert (dp 0 - 24). Dit deel zal te zijner tijd worden overgedragen aan het Polderdistrict Groot Maas en Waal. In het planproces zal circa 500 meter in de provincie Limburg meegenomen worden (spoorbrug Molenhoek - dp 0). Mede-initiatiefnemer hiervoor is Rijkswaterstaat, die dit stuk beheert. Dit deel zal te zijner tijd worden overgedragen aan het waterschap Peel- en Maasvallei. De provincie Gelderland zal namens de provincie Limburg de werkzaamheden coördineren.

Per brief van 24 juli 1996 (zie bijlage 1) stelde het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, als bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure, de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid advies uit te brengen voor de richtlijnen voor de inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER).

De openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure vond plaats in de regionale en lokale kranten en Staatscourant nummer 155 van 14 augustus 1996 (zie bijlage 2).

De belangrijkste projectgegevens zijn opgenomen in bijlage 3.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Het doel van dit advies is om de gewenste inhoud van de richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) aan te geven. De Commissie haakt in haar advies in op de startnotitie, waarin een goede aanzet wordt gegeven voor de planvorming. De startnotitie en bijlagen zijn helder en motiveren de gemaakte keuzen goed. Dit betekent in feite dat de Commissie een aantal keuzen, zoals die zijn gepresenteerd in de startnotitie, al op juistheid, compleetheid en relevantie voor de besluitvorming heeft getoetst. Het betreft hier vooral de gepresenteerde Visie en uitgangspunten en de hieruit voorkomende ontwerp oplossingen en de nog te onderzoeken varianten. Dit advies richt zich vooral op die onderwerpen en punten die in het MER nog nader toegelicht en onderzocht moeten worden en verder op die stappen in het planvormingsproces die nog ontwikkeld moeten worden.

In de "Hoofdpunten van het advies" zijn de belangrijkste punten van dit advies beknopt weergegeven.

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen. Bijlage 4 geeft een overzicht van deze reacties.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling en doel

Als probleem wordt in de startnotitie (pagina 7) gesignaleerd dat voor het traject Heumen de dijk over grote lengte niet aan de veiligheidsvereisten voldoet, maar de ingrepen die nodig zijn om een veilige situatie te creëren zijn vergeleken met andere dijken relatief klein. De veiligheidsproblemen betreffen de hoogte van de kruin, de stabiliteit van het dijklichaam, het gevaar voor piping en de kwaliteit van de grasmat en deklaag van de dijk. De problemen van de dijk zijn in de startnotitie op pagina 8 schematisch weergegeven.

Doel (zie startnotitie pagina 9) van het project Verbetering Maasdijk, traject Heumen is:

- het treffen van zodanige maatregelen dat de waterkering over de gehele lengte aan de veiligheidsnormen voldoet;
- rekening houden met de gebiedskenmerken op regionaal en lokaal niveau; onderdeel daarvan is het zo mogelijk in stand houden van functies en aspecten van landschap, natuur en cultuurhistorie op en bij de waterkering;
- zo mogelijk met dijkverbetering inspelen op de ontwikkeling door derden van functies en LNC-aspecten op en langs de dijk.

Om deze doelen te kunnen bereiken zal het ontwerp van een nieuwe dijk de uitkomst zijn van een integratieproces van veiligheid, functies en LNC-aspecten tijdens de planvorming.

In figuur 3 is een globale analyse gegeven van de veiligheidsproblematiek voor het gehele dijktraject. In het MER is een nadere onderbouwing nodig waar het dijkvak niet voldoet aan de wettelijk gestelde veiligheidsnorm van 1/1250 per jaar bij een maatgevende afvoer van de Maas van 3650 m³/s (te Borgharen).

In het MER dient de beschrijving van het probleem zich toe te spitsen op de volgende punten:

- geef de huidige en vereiste kruinhoogte aan in de vorm van een lengteprofiel en onderbouw de gehanteerde uitgangspunten ten aanzien van golfoverslag;

- geef nauwkeurig de plaatsen aan waar piping een probleem vormt voor de stabiliteit en geef daarbij een beschrijving van de ondergrond en de kwelstromen, geïllustreerd met representatieve dwarsdoorsneden.¹⁾];
- geef nauwkeurig de plaatsen aan waar macrostabiliteit, al dan niet in combinatie met het opdrukken, een probleem vormt aan de hand van dwarsdoorsneden, inclusief de ondergrond;
- geef nauwkeurig de plaatsen aan waar erosiebestendigheid van het buitentalud een probleem vormt.

Betrek bij de beschrijvingen de ervaringen met recente hoogwaters.

Conform het regeringsstandpunt over dijkverbeteringen is een belangrijk uitgangspunt van de in de startnotitie gepresenteerde Visie dat naast het bereiken van de gewenste veiligheid ook het behoud en de ontwikkeling van de LNC-aspecten een belangrijk uitgangspunt is. Er wordt uitgegaan van de dijk die er al ligt. Het polderdistrict wil zo consequent mogelijk vasthouden aan het huidige tracé van de dijk. Binnen dit algemene uitgangspunt worden verbeteringen aangebracht, waar dat in verband met verschillende veiligheidsaspecten wenselijk wordt geacht. Voor de situatie van de Maasdijk Heumen is de voorgestelde aanpak voor de hand liggend en praktisch.

In de startnotitie zijn voor een aantal LNC-knelpunten al oplossingen en voor het overige intenties in die richting uitgesproken. In het MER zal een verdere onderbouwing plaatsvinden hoe inhoud gegeven gaat worden aan het behoud en ontwikkeling van de LNC-waarden.

2.2 Besluitvorming

Beleidskader

Voor zover de in paragraaf 3.3 van de startnotitie aangegeven toekomstige ontwikkelingen een rol spelen bij het dijkverbeteringsplan moet worden aangegeven welke eisen ze stellen of welke beperkingen ze opleggen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit.

Tevens moet een onderbouwing worden gegeven van de keuze van de natuurtechnische beheersvorm zoals is beschreven in de Beheersnota Waterkeringen. Tevens dient in het MER duidelijk te worden aangegeven dat het traject Heumen onderdeel is de verbetering van de Maasdijk van Mook tot Dreumel en waarom dit traject als eerste wordt aangepakt.

Te nemen besluiten

In de startnotitie is voldoende informatie opgenomen over het besluit waarvoor het MER is opgesteld en de overheidsinstantie die dit besluit zal nemen. Tevens is in de startnotitie reeds vermeld volgens welke procedure en welk tijdpad het besluit wordt genomen en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten die (volgens de Wet op de waterkering) gelijktijdig genomen worden, zijn aangegeven.

1 Hierbij dienen de rekenregels van de Technische Adviescommissie voor de Waterkeringen (TAW) te worden gehanteerd.

2.3 Visie

In de startnotitie is uitgegaan van het ontwikkelen van een visie, in de lijn van de *Handreikingen* van de TAW. Hierdoor is een aantal knelpunten geïdentificeerd en zijn mogelijke oplossingen geïnventariseerd en ingeperkt. In de visie wordt, op basis van een inventarisatie van de LNC-waarden en het relevante beleid, een beschrijving gegeven van de huidige en de gewenste ruimtelijke kwaliteit.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

In paragraaf 4.1 en 4.2 van de startnotitie zijn de ontwerpprincipes gepresenteerd. In paragraaf 4.3 is per deeltraject aangegeven welke principeoplossingen reëel zijn in overeenstemming met de oplossingsrichting en ontwerpuitgangspunten. Daarnaast is de Commissie van mening dat de gepresenteerde principe-oplossing bij stabiliteitsproblemen (figuur 8) ook zorgvuldig getoetst moet worden aan het uitgangspunt om het huidige karakter van de dijk zoveel mogelijk te behouden. In de startnotitie is reeds aangegeven dat de gekozen ontwerp-principes, die aan de basis staan van het voorkeursalternatief de mogelijkheden voor bescherming van het milieu maximaal benut.

Daarnaast worden er weinig nadelige effecten op het milieu verwacht, omdat de maatregelen voor het oplossen van de veiligheidsproblemen langs het dijkvak Heumen relatief beperkt zijn.

In beginsel zal daarom het MMA, dat in het MER zal worden ontwikkeld, samenvallen met het voorkeursalternatief. Het is denkbaar, dat met name in de sfeer van onderhoud en beheer aan de uitwerking van het voorkeursalternatief nog aanvullende maatregelen kunnen worden toegevoegd, die negatieve milieueffecten verder verkleinen en positieve milieueffecten verder vergroten en zodoende te zamen het MMA vormen.

De varianten per deelsectie moeten vervolgens worden gecombineerd op een zodanige wijze dat steeds een samenhangend geheel ontstaat.

Het is mede met het oog op het creëren van voldoende draagvlak^{2]} nuttig om de gekozen beheer- en onderhoudsvorm voor de verschillende deeltrajecten nader uit te werken. Bij het optreden van knelpunten bij het vastleggen van de benodigde onderhoudsstroken dienen in het MER de oplossingsrichtingen te worden aangegeven.

3.2 Varianten

De varianten moeten gebaseerd zijn op reële ontwerpprofielen. De hoogte, de vorm (hellingen en bermen) en het ruimtebeslag moeten op schaal in de huidige dwarsprofielen/situaties ingetekend worden weergegeven.

Aan de in de startnotitie voorgestelde principeoplossingen kan nog een variant worden gevoegd, waarbij in geval van een gunstig (ondiep) gelegen eerste watervoerende zandlaag de dijkversterking (stabiliteit, piping) door het verticaal afsluiten van deze zandlaag wordt bereikt (verticaal kwelscherm, kleikist).

Voorzover van toepassing, moeten bijzondere constructies in het MER zodanig nauwkeurig zijn uitgewerkt en onderbouwd (constructietype, sterkte, diepte, materiaalkeuze, uitvoeringsmethode, risico's voor de bouwwerken en voor kwelstromen), dat de milieuconsequenties van het toepassen duidelijk worden.

De Commissie vraagt voor het deeltraject 3 Heumen-Overasselt aandacht voor de dassenburcht en de maatregelen ter bescherming hiervan^{3]}.

3.3 Alternatieven

De verschillende varianten voor de dijkgedeelten moeten worden gecombineerd tot samenhangende dijkverbeteringsalternatieven waarin zonodig mitigerende en compenserende maatregelen zijn opgenomen alsmede richtlijnen voor aanleg, gebruik, beheer en onderhoud. In het MER moet naast het voorkeursalternatief het meest milieuvriendelijk alternatief worden geformuleerd.

Het nulalternatief voor het gehele dijkvak is geen reële optie (wellicht met uitzondering van een deel van het deeltraject Molenhoek-Heumen wat betreft het gedeelte met lindebeplanting en een hooggelegen achterland). Voor het overgrote deel kan daarom worden volstaan met het beschrijven van de huidige situatie en autonome ontwikkeling als referentie voor de dijkverbeteringsalternatieven (zie hoofdstuk 4).

Meest milieuvriendelijk alternatief

De Commissie sluit zich aan bij de in de startnotitie aangekondigde werkwijze om het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) te vinden. Bij deze aanpak wordt, na benoemen van de met prioriteit te beschermen of te ontwikkelen LNC-waarden, gezocht naar een alternatief dat deze waarden zo veel mogelijk ontziet/ontwikkelt (maar daarbij wel voldoet aan de te stellen veiligheidseisen).

2 Zie inspraakreacties nr. 1, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 en 20, bijlage 4.

3 Zie inspraakreactie nr. 6, bijlage 4.

De initiatiefnemer verwacht, vanwege de beperkte ingrepen en de geringe nadelige effecten op het milieu dat het MMA samen zal vallen met het voorkeursalternatief. Het MER zal hiervan een onderbouwing moeten geven. In het MER dient ook een beschrijving te worden gegeven zoals reeds wordt aangekondigd in de startnotitie van de aanvullende maatregelen die de negatieve milieu-effecten verder verkleinen en positieve milieu-effecten verder vergroten.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Op grond van het Structuurschema Groene Ruimte moet compensatie onderdeel uitmaken van de in het MER te behandelen alternatieven. Onder compensatie wordt verstaan: het creëren van waarden elders die vergelijkbaar zijn met de waarden die verloren zullen gaan als gevolg van uitvoering van de voorgenomen activiteit. De mogelijkheden voor compensatie van verloren gegane LNC-waarden dienen te worden beschreven.

Specifieke aandachtspunten zijn:

- lindebomen op de dijk;
- binnendijkse kwelafhankelijke ecosystemen.

Voorts is aandacht vereist voor mitigatie van eventuele effecten op migratie van amfibieën en dassen tijdens en na de uitvoering van dijkverbeteringswerken. De uitvoering moet worden afgestemd op de minder kwetsbare periode van de migratie.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemeen

De **bestaande toestand van het milieu** moet worden beschreven voor zover deze door de dijkverbetering wordt beïnvloed. De omvang van het studiegebied wordt bepaald door de te verwachten reikwijdte van de effecten en de wisselwerking met de omgeving. Dit betekent, dat per milieu-aspect de omvang van het studiegebied kan verschillen. Voor zover in het gebied bepaalde **autonome ontwikkelingen** plaatsvinden, of binnen afzienbare termijn veranderingen kunnen worden voorzien onder invloed van reeds vastgelegd beleid, dient dit bij de beschrijving van de bestaande milieutoestand te worden betrokken.

Bij de beschrijving van de **gevolgen voor het milieu** dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij verwevenheid van LNC-aspecten dienen de te verwachten gevolgen zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang te worden beschreven en geëxpliciteerd;
- aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn;
- aangezien in het onderhavige project naast negatieve ook positieve milieugevolgen kunnen optreden, dienen beide in de effectenbeschrijving te worden opgenomen;
- naast een eventuele kwantitatieve waardering van te verwachten milieu gevolgen, moeten deze ook in ieder geval kwalitatief beschreven worden;
- de manier waarop de milieugevolgen zijn bepaald en omschreven, dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in een bijlage of door expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- ter vermindering van overbodige informatie dient de beschrijving van de bestaande situatie van het milieu niet uitgebreider te zijn dan nodig voor een referentie bij het beschrijven van de milieugevolgen.

In de startnotitie is reeds opgesomd welke van de verwachte effecten in het MER beschreven gaan worden volgens welke voorspellingsmethode. In dit hoofdstuk gaat het om aanvullingen van hetgeen reeds in de startnotitie staat vermeld en om specifieke aandachtspunten.

4.2 Natuur

4.2.1 Geomorfologie en bodem

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Het MER dient een beeld te geven van de geomorfologie en bodemgesteldheid in het studiegebied (bestaande hoogteverschillen en bodemopbouw), inclusief mogelijke vormen van bodemverontreiniging (Erpenwaai) die van invloed kunnen zijn op de uitvoering van varianten. Hiertoe kan een bodemlengteprofiel langs het dijktracé worden opgesteld waarbij de actuele hoogtes van het maai-veld zowel binnen- als buitendijks is aangegeven. Tevens dienen de bodemkwaliteitsparameters die relevant zijn voor actuele en potentiële waarden voor de stroomdalflora te worden beschreven.

Gevolgen voor het milieu

Het MER dient aan te geven in hoeverre aardkundig waardevolle gebieden worden aangetast door vergraving. Tevens moeten de (mitigatie) effecten van de dijkverbetering op de toplaag worden aangegeven (met name bodemkwaliteitsparameters die relevant zijn voor actuele en potentiële stroomdalflora).

4.2.2

Grond- en oppervlaktewater

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Aandacht dient te worden besteed aan het optreden van grondwaterstromingen tussen binnen- en buitendijkse gebieden en de invloed hierop van scheidende lagen en deklaag als sturende factor van met name kwelafhankelijke ecosystemen. Dit voor zover van belang voor de effectbeschrijving van de dijkverbetering.

Gevolgen voor het milieu

De beschrijving kan zich concentreren op de effecten op de kwaliteit en de waterstand van (dijk)sloten, kolken, moerassen en andere waterpartijen.

4.2.3

Flora, vegetatie, fauna en ecologische relaties

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De beschrijving in het MER kan worden ontleend aan de in de startnotitie gepresenteerde informatie en (reeds uitgevoerde) aanvullende inventarisaties van de stroomdalflora. Een aandachtspunt vormt de beschrijving van de natuurwaarde van (dijk)sloten, kolken, moerassen, waterpartijen, ruigtes en bosopslag. Speciale aandacht verdient ook de dassenburcht aan de binnenzijde van de dijk tussen dp 80 en dp 82.

Besteed ook aandacht aan de gevolgen op stroomdalflora wanneer sprake is van verandering van de beheervorm.

Gevolgen voor het milieu

De effecten van de verschillende alternatieven op bovenvermelde elementen en relaties dienen te worden beschreven. Besteed daarbij vooral aandacht aan aantasting van leefgebieden voor fauna bij dijkverbreding- en verleggingen en kwelbestrijding binnendijks (door demping of verminderde kwel van natte biotopen).

4.3

Cultuurhistorisch erfgoed

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

Bij het beschrijven van het cultuurhistorische aspect dient verband te worden gelegd met de nederzettingsgeschiedenis van het gebied en de historische ontwikkeling van de dijk.

In het MER moeten de voorkomende cultuurhistorische elementen en structuren beschreven en gewaardeerd worden aansluitend op de in de startnotitie (paragraaf 3.2.2) gepresenteerde informatie. De informatie over cultuurhistorische elementen en structuren dient op kaarten te worden weergegeven.

De archeologische waarde van het gebied moet in beeld worden gebracht door een archeologische inventarisatie. Teneinde de werklast zoveel mogelijk te beperken, kan daarbij naar de mening van de Commissie de volgende werkwijze worden gehanteerd. Zodra een eerste keuze gemaakt is voor een bepaald dijkverbeteringsalternatief, moet voor het desbetreffende dijktracé een gerichte archeologische inventarisatie worden uitgevoerd, om de archeologische waarde

direct bij de dijk in kaart te brengen. De resultaten van deze inventarisatie dienen mede bepalend te zijn voor de nader te formuleren oplossingsrichtingen. Indien dan blijkt dat archeologische waarden niet kunnen worden gespaard, moet een opgraving worden uitgevoerd voordat met de verbetering wordt begonnen. Het gaat om een direct tegen de dijk gelegen locatie bij Nederasselt en bij Heumen ("huis te Heumen")⁴].

Gevolgen voor het milieu

Per alternatief dient te worden aangegeven welke patronen of elementen verloren gaan of worden aangetast, welke waarde daaraan is toegekend en wat ervoor in de plaats komt. Tevens moet worden aangegeven op welke wijze cultuurhistorisch waardevolle elementen kunnen worden ingepast in de nieuwe situatie.

4.4 Landschap en stedenbouw

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

In het MER moet, mede aan de hand van kaarten en schetsen, duidelijk worden gemaakt:

- de landschappelijke hoofdstructuur van het gebied, waarbinnen de dijkverbetering plaatsvindt, met inbegrip van de samenhangen in regionale context;
- een visuele karakteristiek geïllustreerd aan de hand van foto's vanaf de dijk. Deze foto's dienen een goed beeld te geven van de verschillende dijktrajecten en directe omgeving (beeldreeks).

De beschrijving in het MER kan worden ontleend aan de in de startnotitie gepresenteerde informatie (hoofdstuk 3 van de startnotitie) en reeds uitgevoerde inventarisaties. Aandachtspunten bij de beschrijving en waardering zijn verder:

- de aanwezigheid van geomorfologisch waardevolle elementen en patronen; een koppeling met de beschrijving van archeologische en historisch-geografische gegevens is hierbij zinvol;
- de huidige visueel-landschappelijke waarden (belevingsaspecten voor bewoners en recreanten). Ook hier dient de relatie met de ruimere omgeving te worden gelegd.

Gevolgen voor het milieu

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dient per alternatief te worden aangegeven in hoeverre de aangewezen visueel-ruimtelijke waarden gehandhaafd dan wel gewijzigd worden, zowel per sectie als voor het gehele dijktraject.

Bijzondere aandacht bij de beschrijving van de milieugevolgen is gewenst voor effecten op:

- geomorfologische waarden door vergraving of doorsnijding;
- visueel-landschappelijke waarden door het verdwijnen dan wel minder herkenbaar worden van identiteitsbepalende landschapselementen. De visuele

4 Zie inspraakreactie nr. 19a, bijlage 4.

effecten van de maatregelen dienen te worden geïllustreerd. Voor een aantal bijzondere situaties dient een beeldsimulatie te worden gemaakt (visuele situatie voor en na de ingreep):

- continuïteit van de kruinbreedte van de dijk in het landschap.

4.5 Woon- en leefmilieu

Bij de beschrijving van de invloed op het woonmilieu dient te worden ingegaan op:

- situaties, waar de dijk in tuinen en/of belangrijk dichterbij woningen aan komt te liggen;
- wijziging van de verkeersfunctie van de dijk en de betekenis daarvan voor de geluidshinder van omwonenden;
- wijzigingen in het uitzicht op de rivier.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieu-effecten van de varianten en de daarop gebaseerde dijkverbeteringsalternatieven moeten onderling en met de referentiesituatie worden vergeleken. Deze vergelijking moet zoveel mogelijk kwantitatief in beeld worden gebracht. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de financiële aspecten worden betrokken om de realiteitswaarde van de alternatieven beter te kunnen beoordelen. Dit is in het kader van de milieu-effectrapportage echter niet verplicht.

6. LEEMTEN IN KENNIS

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

De leemten in kennis en informatie, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten worden genoemd. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en de redenen hiervoor;
- in hoeverre dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de besluitvorming een evaluatieprogramma opstellen om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een dergelijk evaluatieprogramma geeft (bijvoorbeeld in de vorm van een monitoringprogramma), omdat er een sterke koppeling bestaat tussen de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het op te stellen evaluatieprogramma. Een mogelijkheid is om dit programma op te nemen in het volgens de Wet op de waterkering voorgeschreven 'dijkregister'.

De Commissie vraagt aandacht voor:

- effectiviteit van eventueel getroffen compenserende en mitigerende maatregelen;
- herstel toplaag voor ontwikkeling stroomdalflora;
- invloed getroffen beheermaatregelen voor vegetatieontwikkeling op en langs de dijken.

8. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten en dergelijke.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt en goed leesbaar te houden;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- kaartmateriaal te voorzien van een leesbare ondergrond met de gebruikte topografische namen en een duidelijke legenda, bijvoorbeeld een kaart waarbij de veiligheidsproblemen worden gekoppeld met de voorgestelde oplossingen.

9. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming⁵], inclusief de belangrijkste waarden van het milieu in het studiegebied;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit;
- het resultaat van de vergelijking van de alternatieven (zo mogelijk in tabelvorm).

5 Zie de hoofdpunten van dit advies op bladzijde 1.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Verbetering Maasdijk, traject Heumen

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 24 juli 1996 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gedeputeerde Staten

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres: Markt 11, Arnhem
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX Arnhem

telefoon (026) 359 91 11
telefax 45 569 pbjgd
telefax (026) 359 91 20

— Commissie voor de milieu-effectrapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen:	1- AUG. 1996
nummer:	12 17-96
dossier:	812-✓ + P12-2 (8x)
kopie naar:	Sz/Pres/B.bl.

datum:

— 24 juli 1996

— MW96.36492-6082021

onderwerp:

— Startnotitie verbetering Maasdijk, traject Heumen

Van het polderdistrict Groot Maas en Waal in Druten ontvingen wij op 17 juli 1996, mede namens Rijkswaterstaat, Directie Limburg de startnotitie milieu-effectrapportage voor de verbetering van de Maasdijk, traject Heumen, gelegen in de gemeenten Heumen en Mook en Middelaar. Dit initiatief maken wij, als coördinerend bevoegd gezag, bekend op 14 augustus 1996 in regionale en lokale kranten en in de Staatscourant. Een afschrift van de bekendmaking treft u bijgaand aan.

Wij verzoeken u om binnen negen weken na publicatie van de bekendmaking, dus vóór 16 oktober 1996, aan ons college advies uit te brengen over de startnotitie ten behoeve van het opstellen van de richtlijnen voor het Milieu-effectrapport, onder vermelding van bovenstaand briefnummer. Het door het polderdistrict op te stellen Milieu-effectrapport zal deel uitmaken van de in te dienen aanvraag tot goedkeuring van het verbeteringsplan voor dit dijkvak.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

voorzitter

griffier

bijlagen: startnotitie (8 exemplaren) en bekendmaking

coll. -/el
code: EK/M9605177

uitklijningen bij dhr. C. Veraa

doorkiesnr. 359 88 56

verzonden 31 JUL 1996

Postbank 869762
ABN-AMRO Arnhem 53 50 26 463
BNG 's Gravenhage 28 50 10 824

BIJLAGE 2

Openbare kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 155 d.d. 14 augustus 1996

BEKENDMAKING

Terinzagelegging en openbare bijeenkomst/Wet Milieubeheer/
Wet op de waterkering

Dijkverbeteringsproject Maasdijk, traject Heumen

Aanleiding

De dijkstoel van het polderdistrict Groot Maas en Waal in Druten heeft op 15 juli 1996, mede namens Rijkswaterstaat Directie Limburg, de startnotitie milieu-effectrapportage voor de verbetering van de Maasdijk, traject Heumen ingediend. Het dijkvak ligt grotendeels in de gemeente Heumen en voor circa 500 meter in de gemeente Mook en Middelaar (provincie Limburg). Gedeputeerde Staten van Gelderland fungeren als bevoegd gezag in de m.e.r.-procedure.

Te volgen procedure

De startnotitie is een eerste stap naar het milieu-effectrapport (MER) en het uiteindelijke dijkverbeteringsplan. In de startnotitie geeft het polderdistrict in hoofdlijnen informatie over de manier waarop de voorgenomen verbetering van het dijkvak wordt aangepakt. Aan de hand van de reacties op de startnotitie, de adviezen van wettelijke adviseurs en de Commissie voor de milieu-effectrapportage stellen wij, gezamenlijk met Gedeputeerde Staten van Limburg, de richtlijnen voor het te maken milieu-effectrapport op. Deze MER zal over enige tijd samen met de projectnota en het ontwerp-dijkverbeteringsplan ook ter inzage worden gelegd.

Terinzagelegging

Van 15 augustus tot en met 11 september 1996 ligt een exemplaar van de startnotitie ter inzage in:

- het districtshuis van het polderdistrict Groot Maas en Waal, Kerkeland 9 in Druten op werkdagen van 8.30 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur;
- het gemeentehuis van Heumen, Rijksweg 112 in Malden, op werkdagen van 9.00 tot 12.00 uur en op maandag van 17.00 tot 18.00 uur;
- het gemeentehuis van Mook en Middelaar, Raadhuisplein 6 in Mook, op werkdagen van 9.00 tot 12.00 uur of na afspraak, tel. (024) 696 91 11;
- Rijkswaterstaat Directie Limburg, François de Veyestraat 6 in Maastricht, op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur;
- Rijkswaterstaat Directie Limburg, Dienstkring Nijmegen - Maas, Spoorstraat 4-6 in Nijmegen, op werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur;
- de Bibliotheek van het Gouvernement van de provincie Limburg, Limburglaan 10 in Maastricht op werkdagen van 8.30 tot 16.30 uur;
- de Bibliotheek van het Huis der Provincie Gelderland, Markt 11 in Arnhem op werkdagen van 8.30 tot 16.30 uur.

Belanghebbenden die niet in staat zijn tijdens kantooruren de ter inzage gelegde stukken in te zien, kunnen contact opnemen met het Projectbureau dijkverbetering van de provincie Gelderland (zie onderstaand telefoonnummer).

Schriftelijke reacties

Tijdens de periode van terinzagelegging kan eenieder bij ons college schriftelijk zienswijzen indienen, die een bijdrage kunnen leveren aan de op te stellen richtlijnen voor het milieu-effectrapport. Deze dient u te zenden aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, onder vermelding van nr. MW96.36492. U kunt daarbij verzoeken uw persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

Openbare zitting

Behalve schriftelijk kunt u ook mondeling reageren. Hiervoor wordt op 3 september om 19.30 uur een openbare zitting gehouden in Hotel Café Restaurant De Zon, Hoogstraat 56 in Overasselt. Aan het begin van de avond wordt een korte toelichting gegeven op de startnotitie.

Nadere informatie

Voor nadere informatie over de startnotitie of de procedure kunt u zich wenden tot:

- het polderdistrict Groot Maas en Waal, de heer J. Troost, tel. (0487) 51 61 44;
- Rijkswaterstaat directie Limburg, de heer W.K.J. v.d. Heijden, tel. (043) 329 44 44;
- de provincie Limburg, bureau V.W.O., de heer J. Smeets, tel. (043) 389 76 61;
- de provincie Gelderland, Projectbureau dijkverbetering, de heer C. Veraa, tel. (026) 359 88 56

Arnhem, 17 juli 1996 - nr. MW96.36492

provincie
GELDERLAND

Gedeputeerde Staten van Gelderland
dr. J.C. Terlouw - voorzitter
drs. C.P.A.G. Crasborn - griffier

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Polderdistrict Groot Maas en Waal (coördinerend) en Rijkswaterstaat Directie Limburg (voor het gedeelte dp 0 - 24)

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (coördinerend namens de provincie Limburg)

Besluit: ex artikel 7 van de Wet op de Waterkering

Categorie Besluit m.e.r.: C12.1

Activiteit: het verbeteren van de Maasdijk, traject Heumen (dp 0 - 127)

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 14 augustus 1996

richtlijnenadvies uitgebracht op: 9 augustus 1996

Bijzonderheden: De Commissie onderschrijft de voorgestelde aanpak voor de situatie van de Maasdijk Heumen. In de startnotitie zijn voor een aantal LNC-knelpunten al oplossingen aangegeven en voor het overige intenties in deze richting uitgesproken. In het MER zal een verdere onderbouwing plaatsvinden hoe inhoud gegeven gaat worden aan het behoud en ontwikkeling van de LNC-waarden.

In het MER dient een onderbouwing te worden gegeven van gekozen natuurtechnische beheervorm zoals in de Beheersnota Waterkeringen is vermeld. Daarnaast is het nuttig om de gekozen beheer- en onderhoudsvorm voor de verschillende deeltrajecten nader uit te werken. Bij het optreden van knelpunten bij het vastleggen van de benodigde onderhoudstroken dienen in het MER de oplossingsrichtingen te worden aangegeven.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. H. Dijkstra

ir. G.J. Flórián

dr. R.S.E.W. Leuven

drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

drs. V.C.F. Tersteeg

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	960910	M.T.S. Gerrits	Overasselt	960923
2.	960824	Vleermuiswerkgroep Nederland	Utrecht	960923
3.	960901	Nederlandse Mycologische Vereniging, commissie Paddestoelen en Natuurbeheer	Wijchen	960923
4.	960905	A.P.T.M. Kersten	Heumen	960923
5.	960909	G.F.A. Kessler	Heumen	960923
6.	960909	Vereniging Das & Boom	Beek-Ubbergen	960923
7.	960909	Noordbrabantse Christelijke Boerenbond, afd. Heumen, afd. Overasselt en afd. Nederasselt/Balgoy	Overasselt	960923
8.	960909	H. Dirks	Overasselt	960923
9.	960908	J.P.M. Janssen Bouwmeester	Heumen	960923
10.	960907	Gilde "St. Salvator Mundi"	Nederasselt	960923
11.	960909	A.W.J. van Raay	Overasselt	960923
12.	960907	Gebr. Hammen	Nederasselt	960923
13.	960909	P.M. en J.P.M. Tax	Heumen	960923
14.	960907	H.J.C. Hammen	Nederasselt	960923
15.	960909	M. Derks	Overasselt	960923
16.	960805	Th.P.M. Kessler	Heumen	960923
17.	960908	M.C.J. Schel	Overasselt	960923
18.	960909	H.W.J.A. Gijsbers	Overasselt	960923
19.	960910	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	960923
19a.	960927	idem	idem	961002
20.	960910	A. Gerrits	Overasselt	960923

